

Quyền tự do hiệp hội trong Công ước quốc tế về các quyền dân sự và chính trị 1966 và sự tương thích trong Dự thảo Luật về Hội

TS. Đặng Minh Tuấn* - NCS. Nguyễn Anh Đức*

Quyền tự do hiệp hội được quy định trong nhiều văn kiện pháp lý quốc tế khác nhau, trong đó đặc biệt quan trọng là Tuyên ngôn thế giới về quyền con người (UDHR) năm 1948⁹² và Công ước về các quyền dân sự và chính trị (ICCPR) năm 1966. Đây là những cơ sở pháp lý rõ ràng nhất ràng buộc các quốc gia thành viên phải có trách nhiệm thực thi bảo đảm các quyền được đề cập trong công ước nói chung và đối với quyền lập hội nói riêng.

Điều 22 ICCPR quy định:

“1) Mọi người có quyền tự do hiệp hội với những người khác, kể cả quyền lập và gia nhập các công đoàn để bảo vệ lợi ích của mình”⁹³.

2) Việc thực hiện quyền này không bị hạn chế, trừ những hạn chế do luật quy định và là cần thiết trong một xã hội dân chủ, vì lợi ích an ninh quốc gia, an toàn và trật tự công cộng, và để bảo vệ sức khỏe hoặc đạo đức của công chúng hay quyền và tự do của người khác. Điều này không ngăn cản việc đặt ra những hạn chế hợp pháp trong việc thực hiện quyền này đối với những người làm việc trong lực lượng vũ trang và cảnh sát”.

Việt Nam đã sớm trở thành thành viên của Liên hợp quốc, gia nhập Công ước quốc tế về quyền dân sự chính trị, và với việc ban hành Hiến pháp năm 2013, lần đầu tiên khẳng định trong Hiến pháp rằng Việt Nam “tuân thủ Hiến chương Liên hợp quốc và điều ước quốc tế mà Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là thành viên”.⁹⁴ Đồng thời, tiếp tục khẳng định quyền tự do lập hội của công dân tại Điều 25.

Nhằm cụ thể hóa những cam kết và quy định trong Hiến pháp, Việt Nam đang tiến hành xây dựng Dự thảo Luật về hội. Trên cơ sở nghiên cứu các quy định về quyền tự do lập hội theo Luật nhân quyền quốc tế, tác giả sẽ đưa ra một số bình luận, đánh giá về các quy định hiện có theo Dự thảo Luật về hội, tập trung vào đánh giá các quy định của Dự thảo về chủ thể quyền và các nguyên tắc giới hạn quyền tự do lập hội.

I. Các quy định của ICCPR về quyền tự do hiệp hội⁹⁵

1.1. Khái niệm về hội

* Giảng viên Khoa Luật ĐHQG Hà Nội.

⁹² Điều 20 Tuyên ngôn thế giới về quyền con người năm 1948 quy định “mọi người đều có quyền tự do hội họp, lập hội có tính chất hòa bình”

⁹³ Trong lĩnh vực lao động, quyền tự do công đoàn được quy định riêng tại Công ước về các quyền kinh tế, xã hội và văn hóa (ICESCR) năm 1966 và một số điều ước của Tổ chức lao động quốc tế (ILO).

⁹⁴ Điều 12 Hiến pháp 2013

⁹⁵ Tham khảo Lê Khánh Tùng, Nghiêm Hoa, Vũ Công Giao, Hội và Tự do hiệp hội, NXB Hồng Đức, Hà Nội, 2015, tr. 17-26.